

Attityder till ämnet svenska som andraspråk

*Intervjuer med lärare och elever på en grundskola i år 7—
9 om deras syn på sv2-ämnets roll, status och organisation*

Sammandrag

Syftet med denna uppsats är att undersöka attityder till ämnet svenska som andraspråk i år 7-9 bland sv2-elever och svensk- och sv2-lärare i en svensk grundskola i Kronobergs län. Jag undersöker även om det finns någon skillnad i attityder hos de olika lärarna beroende på ämneskompetens. Undersökningen består av datainsamlingar baserade på intervjuer med sex lärare och tolv elever. Själva undervisningen i sv2 upplevs av lärarna som övervägande positiv. Det är utvecklande för eleven att läsa sv2, men undervisningen får dock inte isoleras för mycket från ordinarie klass. Samtliga lärare har påpekat att det finns brister inom ämnet sv2. Ämnet har låg status, det saknas en lokal kursplan och det brister även i lärarsamarbete. Vidare ges inte information om ämnet sv2 till berörda elever och föräldrar. Trots alla brister påpekar dock lärarna vikten av undervisning i sv2. Studien visar att eleverna är positivt inställda till ämnet sv2 eftersom de lär sig behärska det svenska språket. Eleverna i undersökningen upplever inte ämnet som segregering. I undersökningen framgår det inte att eleverna skulle ha sämre framtidsutsikter för att de har läst sv2. Eleverna menar att sv2 har förbättrat deras språkliga förmåga och därmed även deras chanser att lyckas ute i arbetslivet.

Nyckelord: sv2-elever, sv2-lärare, sv2, attityder

Innehållsförteckning

Sammandrag

1	INLEDNING	4
1.1	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	5
2	SV2 - ETT ÄMNE MED PROBLEM	5
2.1	PROBLEM I SV2.....	5
3	METOD OCH MATERIAL	8
3.1	METOD OCH GENOMFÖRANDE.....	8
3.2	MATERIAL.....	10
3.2.1	Lärare.....	10
3.2.2	Elever	11
4	RESULTAT.....	12
4.1	LÄRARE.....	12
4.1.1	Attityd till styrdokument	13
4.1.2	Organisation av undervisning	13
4.1.3	Urval	14
4.1.4	Likvärdighet mellan svenska och Sv2.....	15
4.1.5	Sv2 - fördelar och nackdelar	15
4.1.6	Exkludering	16
4.1.7	Status på skolan.....	16
4.1.8	Sammanslagning av svenska och sv2	16
4.1.9	Ämnesövergripande arbetssätt	17
4.1.10	Undervisning	18
4.1.11	Kompetensutveckling.....	18
4.1.12	Lokal kursplan i ämnet Sv2	18
4.2	ELEVER	19
4.2.1	Attityd till sv2	19
4.2.2	Kamraternas attityd till sv2.....	20
4.2.3	Sv2 – fördelar och nackdelar	20
4.2.4	Språkinläring och språkutveckling.....	21
4.2.5	Valet av sv2	21
4.2.6	Information.....	21
4.2.7	Urval	22
4.2.8	Betyg.....	22
4.3	SAMMANFATTNING	22
5	DISKUSSION.....	23
6	SLUTSATSER	25
7	FÖRSLAG TILL VIDARE STUDIER	25
	LITTERATUR.....	27
	BILAGOR.....	28
	BILAGA 1.....	28
	BILAGA 2.....	29

1 Inledning

Det är tidskrävande att lära sig ett andraspråk. Det tar ca två år för andraspråkselever att lära sig hantera vardaglig och muntlig kommunikation. Det tar mellan fyra och åtta år att hinna ifatt de jämnåriga eleverna i skolans läsåmnen. Samtidigt som andraspråkseleverna lär sig basen i språket måste de nämligen tillägna sig den utbyggnad som krävs för att klara av skolans olika ämnen. (Viberg 1996 s.115 ff.)

Svenska som andraspråk är ett ämne i grundskolan som vänder sig till de elever som inte har svenska som modersmål. Ämnet ger eleverna en chans att lära sig det nya språket på sina egna villkor. (Tingbjörn 1997 s. 258) Även om eleverna har rätt till och behov av att läsa sv2 istället för ämnet svenska är det få som gör det (*Kartläggning av svenska som andraspråk* 2004 s. 5-6). Enligt kartläggningen uppfattas ämnet sv2 som ett hinder på vägen till integration och framgång i Sverige till skillnad mot undervisning i modersmålssvenska (a.a. s 17-18). I grundskolan var det totalt 5,5 procent av alla elever som läste svenska som andraspråk år 2000/2001. Det läsåret var 127 929 elever berättigade modersmålsundervisning och 58 151 av dem deltog i sv2-undervisning. Det är en minskning med 1,4 procent sedan år 1991/92. (a.a. s 11). Alla elever som är berättigade modersmålsundervisning är dock inte i behov av att läsa sv2. (Viberg 1996 s. 112)

På allt fler skolor börjar man integrera andraspråksförmedlingen i all undervisning. Istället för att ha renodlade sv2-lektioner befinner sig de elever som inte har svenska som modersmål i samma klassrum som övriga elever. Alla lektioner blir automatiskt svensklektioner där alla lärare undervisar i svenska. Lärarna lär alltså ut svenska och övriga skolkunskaper parallellt. (Sjögren 1996 s. 49)

Inom skolans alla ämnen finns det olika språkliga krav vad gäller ordförrådet. ”Att lära sig ett nytt läsåmne kan delvis karakteriseras som att lära sig ett nytt språk i språket” hävdar Viberg. (1996 s. 111) Han tycker därför att det är viktigt att lärarna samarbetar över ämnesgränserna, alltså att sv2-läraren, modersmålsläraren och ämnesläraren planerar sin undervisning tillsammans. Vidare påpekar han att sv2-undervisningen måste utgöra en naturlig del av skolans verksamhet. (a.a. s. 134) Myndigheten för skolutveckling anser att skolan har ett ansvar att kunna erbjuda olika språk- och

kunskapsvägar till eleverna så att de ska få en optimal språkutveckling (*Kartläggning av svenska som andraspråk* 2004 s. 4)

Det finns alltså olika tillvägagångssätt att bedriva undervisning i sv2. Ett sätt är att utöva särskild sv2-undervisning för de elever som är i behov av det. Ett annat sätt är att integrera andraspråkförmedlingen i all undervisning. Eftersom det är tidskrävande att lära sig ett andraspråk behöver de elever som inte har svenska som modersmål adekvat undervisning. Eleverna måste få en chans att utveckla sitt andraspråk i sitt eget tempo i ett klassrum där de får undervisning på den nivå de befinner sig, vilket sker där det bedrivs god sv2-undervisning. Enligt tidigare forskning sjunker dock elevantalet som läser sv2. Jag har därför valt att undersöka attityder till ämnet sv2 bland sv2-elever och sv2-lärare och svensklärare.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka attityder till ämnet svenska som andraspråk i år 7-9 bland sv2-elever och svensk- och sv2-lärare i en svensk grundskola i Kronobergslän. Jag undersöker även om det finns någon skillnad i attityder hos de olika lärarna beroende på ämneskompetens.

- Hur ser svensklärare och svenska som andraspråklärare för år 7-9 på sv2-ämnets roll, status och organisation?
- Hur ser svenska som andraspråkselever i år 7-9 på sv2-ämnets status och betydelse för elevernas språkutveckling och framtid?

2 Sv2 - ett ämne med problem

I följande avsnitt tar jag upp problem i ämnet sv2 så som de beskrivits i tidigare undersökningar. Som avslutning av avsnittet behandlar jag den kritik som kartläggningen fått efter att ha påvisat ett sv2-ämne med stora problem.

2.1 Problem i sv2

År 2004 gjorde Myndigheten för skolutveckling en nationell kartläggning av svenska som andraspråk. Den visar att mer än var sjätte elev med utländsk bakgrund gick ut med reducerat slutbetyg år 2001, vilket kan jämföras med var tionde elev totalt i hela Sverige. Genom att ta hänsyn till faktorer som hur länge eleven varit i Sverige, elevens föräldrars utbildning och anknytning till arbetsmarknaden samt familjens

socioekonomiska bakgrund kan man kanske förklara varför det finns en skillnad i deras resultat i skolan och varför de elever som inte har svenska som modersmål lyckas sämre än infödda elever. Många av de elever som läser sv2 är relativt nyanlända till Sverige, vilket kan påverka betygen negativt eftersom de inte har de språkliga kunskaper som behövs för att klara av skolans alla ämnen. (*Kartläggning av svenska som andraspråk* 2004 s.12 ff.)

Många av de lärare som undervisar i sv2 är inte behöriga (Åhl 2000 s. 274). Det är nästan 50 procent av de som undervisar i ämnet ute på skolorna som inte har någon behörighet alls. Lärarkompetensen ute på skolorna skiljer sig dock. Högskolepoängen tagna i ämnet varierar mellan 5 poäng till 20 poäng. I storstäderna är det vanligare att lärarna har mer än 20 poäng i sv2-ämnet. (*Kartläggning av svenska som andraspråk* 2004 s. 24-25)

De flesta grundskolor arrangerar inte någon kompetensutveckling för sina lärare. På den femtedel av skolorna som haft kompetensutveckling har innehållet i kompetensutvecklingen då främst varit andraspråkinlärning följt av kultur och etnicitet samt språkutvecklingsanalys. (a.a. s. 25-26) Flertalet av landets grundskolor har inte heller utarbetat en lokal kursplan i ämnet och därmed inte tagit upp hur man ska gå tillväga för att arbeta med de flerspråkiga elevernas språk- och kunskapsutveckling (Hyltenstam & Lindberg 2004 s. 1).

Skolverket beslutade år 2003 att genomföra en kartläggning av ämnet svenska som andraspråk, eftersom det verkade finnas många olika erfarenheter, både positiva och negativa, om undervisningen i ämnet. Kartläggningen gjordes därmed för att få klarhet i hur det i själva verket såg ut i olika delar av Sverige. (Nygren Junkin 2004 s. 10) Arbetet utfördes av Myndigheten för skolutveckling och bestod av en förstudie, en rikstäckande enkätundersökning och tre fallstudier (*Kartläggning av svenska som andraspråk* 2004 s. 4). Kartläggningen presenterar en negativ och problemfylld bild av ämnet sv2. Ämneskunniga kritiserar dock kartläggningen. (Hyltenstam & Lindberg 2004 s. 1 ff.) Se vidare längre fram.

Enligt kartläggningen (2004 s. 11 ff.) har antalet elever som läser sv2 minskat med 1,4 procent från år 1991/92 - 2000/2001. En bidragande faktor till det är att berörda elever

och föräldrar ofta inte får information om ämnet. Vidare påverkar även elevens ålder, sociala situation och föräldrarnas utbildning valet av att läsa sv2. Enligt Statens Offentliga Utredningar (1997 s. 309) kan det av elever och föräldrar uppfattas som en andraklasssvenska om man betecknar svenska som andraspråk som "sv2" och många föräldrar tror att det är bättre för sina barns språkutveckling att läsa modersmålssvenska. Det är alltså även statusen i ämnet sv2 som påverkar valet mellan de båda svenskämnen (*Kartläggning av svenska som andraspråk* 2004 s.12 ff.).

Urvalet av vilka som ska läsa sv2 ser olika ut på olika skolor. Den vanligaste metoden är att man gör ett språkligt test, en så kallad performansanalys¹. När rektorn ensam ansvarar för ämnet sv2 görs ofta inget språktest. Eleverna deltar då automatiskt i undervisningen om de har ett annat modersmål än svenska. Lärare som har hög kompetens i ämnet använder sig oftare av språkfärdighetsbedömningar än de lärare som har låg eller ingen behörighet alls i ämnet. (*Kartläggning av svenska som andraspråk* 2004 s. 20 ff.)

I kartläggningen framkom det även att det endast på hälften av de undersökta skolorna arrangeras undervisning i sv2 för elever med annat modersmål än svenska. På majoriteten av skolorna i kartläggningens undersökning bedrivs inget samarbete mellan lärare i sv2 och övriga ämneslärare. Om man planerar tillsammans gör man det främst med andra sv2-lärare och/eller inom arbetslaget. Modersmållärarna deltar endast i planeringen på ett fåtal av grundskolorna. (a.a. s. 22-23)

Viberg (1996 s. 129) menar att eleverna får tillfälle att tala mer och att arbeta i par och smågrupper i ett klassrum där det bedrivs sv2-undervisning än vad de får göra i en klass med modersmålssvenska. Vidare påpekar han att det därför är viktigt att de som är i behov av sv2-undervisning även befinner sig i de klassrum där sådan undervisning bedrivs. Nygren Junkin (2004 s. 10) menar dock att de flesta elever med annat modersmål än svenska befinner sig i klassrummet för modersmålssvenska. Viberg (1996 s. 129) påpekar att det är läraren som dominerar under lektionerna i modersmålssvenska och eleverna får inte chansen att prata så mycket. Grupperna i sv2 består oftast av färre elever. De läser sv2 när övriga elever har modersmålssvenska.

---

¹ För information om performansanalys se *Tankarna springer före* av Abrahamsson, Tua & Bergman, Pirkko (red.).

Undervisningen bedrivs även ibland under tiden för språkval. (*Kartläggning av svenska som andraspråk* 2004 s. 22)

Kartläggningens framtidsvision är ett nytt vidgat svenskämne där svenskämnet och sv2-ämnet smälter samman till ett nytt ämne. Andraspråksundervisningen ska då utvecklas som en del av svenskämnet vilket betyder att alla svensklärare bör ha kunskap om hur andraspråksinlärning går till. (a.a. s. 52)

Hyltenstam & Lindberg (2004 s. 2-3) kritiserar kartläggningens resultat och dess urval av skolor. En av de tre utvalda skolorna är med i undersökningen eftersom de redan har stora problem med sv2 och sådan undervisning. Kritikerna menar att de goda miljöer som finns medvetet har undvikits. Vidare påpekar de att kartläggningen brister i respekt för sv2-lärare när de föreslår att istället för att utbilda fler sv2-lärare ska svenskämnet utvidgas och svensklärarna stödjas. Genom en sammanslagning får sv2-ämnet stora svårigheter att hävda sig gentemot svenskämnet. Kritikerna påpekar även att trots kartläggningens negativa resultat av ämnet sv2, diskuteras inte vem som bär ansvar för misslyckandet. I drygt 10 år har sv2 varit ett eget ämne, men på många skolor har de centrala styrdokumenterna inte förverkligats. Vidare påpekar de att kartläggningen även saknar en mer djupgående analys som är baserad på erfarenheter och synpunkter från forskare, lärare och lärarutbildare. Att skylla elevernas utanförskap på sv2-undervisningen tyder även på en mycket bristfällig samhällsanalys. Man har inte tagit hänsyn till de rådande attityder och värderingar som finns i det svenska samhället. Efter den stora uppmärksamhet som kartläggningen fick i massmedia var det många blivande lärare som tvekade inför valet att läsa svenska som andraspråk.

3 Metod och material

I det här avsnittet presenterar jag först min metod och undersökningens genomförande. Därefter presenterar jag mitt material. Under materialet presenteras först lärarna och sedan eleverna.

3.1 Metod och genomförande

De data som ligger till grund för studien har samlats in genom intervjuer. Intervjuerna består av öppna frågor (se bilaga 1 och 2). Det finns med andra ord inga färdiga svarsalternativ. Frågorna har sett olika ut beroende på om de är riktade till lärare eller elever. Frågorna som är ställda till lärare (se bilaga 1) är mer inriktad på ämnet i sig och

dess funktion på skolan. Frågorna till eleverna handlar om deras skolsituation och sociala bakgrund (se bilaga 2).

Anledningen till att jag valde att göra en intervjuundersökning var att få så utförliga svar som möjligt om ämnet sv2 och dess roll, status och organisation och hur dessa påverkar lärares och elevers inställning till ämnet. Jag bedömde även att jag i vissa fall skulle behöva förtydliga mina frågor vilket visade sig vara rätt. Jag lyckades dock inte alltid följa upp frågorna. Ett exempel är fråga nummer två (se bilaga 1) där lärarna skulle svara på hur de organiserar sin undervisning. Istället för att utförligt beskriva själva upplägget av undervisningen beskrevs istället organisationen av skolan. Vad gäller upplägget av frågorna hade jag troligtvis fått mer spontana och utförligare svar om jag hade grupperat dem ämnesvis. Intervjun ger heller inte utrymme för följdfrågor, vilket gör att informanterna blir bundna till respektive fråga. Grunden till mina intervjufrågor har jag fått genom läsning av Skolverkets rapport *Kartläggning av svenska som andraspråk* från 2004. Under intervjuerna har informanterna enskilt fått redovisa sina svar för mig.

Inför intervjuerna kontaktade jag en skolledare i en grundskola år 7-9 i Kronobergs län. Skolledaren hänvisade till en lärare i sv2, som jag redovisade min uppgift för. Därefter förmedlade läraren informationen till de elever som läser sv2. Jag valde att intervjua alla sv2-lärare på skolan men endast två stycken svensklärare. Jag valde de två svensklärare som var tillgängliga under den tid jag var på skolan. Då tiden var begränsad fick informanterna inte tillfälle att förbereda frågorna. Jag ville heller inte att de skulle diskutera frågorna med varandra och då med påverkas av varandras olika åsikter. Troligtvis hade jag dock fått utförligare och mer genomtänkta svar om de hade fått tid att bearbeta frågorna. Jag valde att genomföra intervjuerna enskilt för att de skulle känna sig trygga och våga säga vad de verkligen tycker. Det är självklart svårt att bedöma om de svarat sanningsenligt eller inte, men chansen ökar om man intervjuar dem enskilt. I vissa fall har informanterna även fått svara på vad deras föräldrar och kamrater har för inställning till sv2. Förmodligen hade jag fått utförligare svar om jag hade frågat kamraterna och föräldrarna själva. Nu tolkade bara informanterna den uppfattning som de trodde att deras kamrater och föräldrar hade om ämnet sv2.

Under intervjuerna besvarade informanterna frågorna i den ordning som redovisas i bilaga 1 och bilaga 2. Varje intervju tog ungefär 15 minuter och skedde i ett enskilt rum. Eftersom jag inte hade tillgång till bandspelare bandades inte intervjuerna utan jag antecknade fortlöpande informanternas svar. Bearbetningen av intervjuerna gjordes några dagar efter intervjutillfället där jag organiserade lärarnas respektive elevernas svar i olika grupper för lika- och oliktankande. Undersökningen genomfördes under oktober månad år 2004, och kompletterades därefter under våren 2006 med telefonintervjuer med lärare eftersom jag saknade viss bakgrundsinformation om dem.

3.2 Material

Jag har valt att genomföra min undersökning på en 7-9 skola som har undervisning i sv2. Det arbetar fyra stycken sv2-lärare på skolan och 14 stycken svensklärare. I min undersökning intervjuar jag samtliga sv2-lärare och två svensklärare. Samtliga lärare är kvinnor.

Det går 572 elever på skolan varav 94 av dem har ett annat modersmål än svenska. Men sammanlagt är det enbart 14 elever som läser sv2. 12 av dessa 14 elever utgör elevunderlaget i min undersökning. Vid undersökningens genomförande var två elever utomlands och kunde därför inte delta i den. Mina informanter består således av 12 elever, sju flickor och fem pojkar. På skolan finns även en förberedelseklass där elever som är nyanlända till Sverige lär sig svenska för att sedan successivt slussas in i de vanliga klasserna.

Det finns alltså 80 elever på skolan som har svenska som sitt andraspråk, men som läser modersmålssvenska och därför inte ingår i undersökningen. Om dessa elever är i behov av sv2-undervisning framgår inte i min undersökning. Jag kan därmed inte heller dra några slutsatser om varför de eventuellt valt bort ämnet. Det framgår inte heller om antalet elever som läser sv2 på skolan har sjunkit eller höjts under de senaste åren².

3.2.1 Lärare

Bland de intervjuade lärarna återfinns två svensklärare som undervisar i modersmålssvenska, två lärare som undervisar i sv2 och resterande två lärare undervisar i förberedelseklassen. Hanna och Maj undervisar i modersmålssvenska och är

---

² Det har inte gått att få fram uppgifter på hur många elever som har läst sv2 under de senaste åren.

språklärare. De har inga universitetspoäng i ämnet sv2 och har heller aldrig undervisat i detta ämne. Hanna har dock även specialpedagogik som ämne. Bland dem som undervisar i ämnet sv2 varierar universitetspoängen med 12 poäng som lägst följt av 20 poäng, 30 poäng och 50 poäng. Anna-Greta och Anna-Lisa har flest poäng i sv2 och undervisar i förberedelseklassen. De är från början utbildade mellanstadielärare. Eva-Lena som har lägst poäng i sv2 är språklärare. Hon undervisar även i sv2 men hon har inte så många timmar där. Hon har heller inte så lång erfarenhet av att arbeta med sv2.

Nedan följer en tabell över lärarnas namn, poäng i sv2, yrkesverksamhet samt behörighet.

Tabell 1.1 Informanternas namn, poäng i sv2, yrkesverksamhet samt behörighet.

Namn	Poäng i sv2	Verksam som lärare	Verksam som sv2-lärare	Behörighet
Hanna	-	3 år	-	svenska/engelska/specialpedagogik
Maj	-	28 år	-	svenska/engelska
Eva-Lena	12 p	1 år	½ år	svenska/engelska/spanska
Siv-Britt	20 p	29 år	16 år	mellanstadielärare
Anna-Greta	30 p	22 år	14 år	mellanstadielärare
Anna-Lisa	50 p	32 år	13 år	mellanstadielärare

Siv-Britt har 20 poäng i ämnet och har flest undervisningstimmar i sv2 och har även störst erfarenhet av arbete inom sv2. Samtliga lärare är födda i Sverige och har svenska som modersmål. I studien har jag använt mig av fiktiva namn. För att kunna särskilja de olika lärarna har jag valt att namnge svenskklärarna med enkelnamn och sv2-lärarna med dubbelnamn.

3.2.2 Elever

Som tidigare nämnts deltar 12 stycken elever i undersökningen. Eleverna är mellan 13 och 16 år gamla. Deras vistelsetid i Sverige varierar mellan ett och sex år. Fem av dem

har arabiska som modersmål, tre har kurdiska och två har spanska. Det finns en person som talar ryska och en person som talar ungerska.

Majoriteten av informanterna anser att de är bäst i sitt modersmål. I hemmet talas oftast modersmålet medan de i skolan och på fritiden använder de både modersmålet och svenska. Informanterna talar svenska relativt obehindrat. De flesta av dem har en liten brytning, vilket inte har någon betydelse enligt informanterna.

Föräldrarna till informanterna har inte ett arbete i Sverige som motsvarar det de gjorde i sitt hemland. Det är endast två stycken av fäderna och en av mödrarna som förvärvsarbetar i Sverige. Majoriteten av föräldrarna läser Sfi³ på Komvux. Majoriteten av informanterna bor i lägenheter i områden med mycket svenskar. Endast tre av de tolv informanterna bor i invandrartäta områden. Samtliga informanter vet vad de vill göra i framtiden. Nio av de tolv informanterna vill arbeta inom den privata sektorn och resterande tre inom den offentliga sektorn.

4 Resultat

Det här avsnittet innehåller resultat från mina intervjuundersökningar. Först presenterar jag resultatet från lärarintervjuerna. Därefter följer resultatet från elevintervjuerna. Slutligen görs en jämförelse av de båda grupperna. Anledningen till att jag delar upp dem i två grupper är för att det ska bli lättare för läsaren att följa med. Jag kommenterar även de olika lärarnas antal universitetspoäng i sv2, eftersom det är intressant att se om de skiljer sig åt beroende på utbildning.

4.1 Lärare

Jag presenterar först styrdokumentet som åtföljs av organisation, urval, likvärdighet fördelar och nackdelar, exkludering, status, sammanslagning, undervisning, kompetensutveckling och slutligen lokal kursplan i ämnet sv2. Jag hänvisar frågorna till bilaga 1. I materialdelen redovisades lärarnas universitetspoäng i sv2. Där framgick det att sv2-lärarnas poäng i sv2 varierar mellan 12 poäng och 50 poäng. Svensklärarna har inga poäng i sv2.

---

³ Sfi står för Svenska för invandrare.

4.1.1 Attityd till styrdokument

På skolan har man inte utvecklat lokala styrdokument utan man följer de nationella. Fyra av sex lärare tycker att formuleringarna i styrdokumentet är bra. Siv-Britt tycker att styrdokumentet är bra innehållsmässigt. Hon önskar dock att styrdokumentet skulle finnas översatta på elevernas olika modersmål:

Tycker de är bra. Man får hjälp av den. Önskar att det skulle finnas någon mer lättläst variant och eventuellt översatt till eleverna. (Siv-Britt, 20 p)

Maj har jämfört kursplanen i sv2 med den som gäller för modersmållsvenska. Hon tycker inte att skillnaderna är väsentliga:

Det ligger ganska nära formuleringarna som vanlig svenska. (Maj)

Den andra svenskläraren påpekar vikten av det svenska språket. Hon påpekar även vikten av att kunna uttrycka sig i dagens Sverige:

Syftet är bra. Det har stor betydelse idag hur man uttrycker sig. Viktigt att man behärskar det svenska språket. (Hanna)

Anna-Greta och Anna-Lisa som arbetar med förberedelseklassen vet inte hur formuleringarna ser ut. Eftersom de inte arbetar efter styrdokumentet för sv2 behöver de inte kunna dem. Anna-Lisa formulerade följande:

Eftersom vi arbetar med eleverna som en förberedelseklass innan de släpps iväg till sv2 kan vi inte de formuleringarna. (Anna-Lisa, 50 p)

De lärare som kan innehållet i styrdokumentet tycker att formuleringarna är bra, men det skulle behövas en lättläst variant till eleverna.

4.1.2 Organisation av undervisning

Alla lärare utom en säger att de bygger sin undervisning på de enskilda elevernas behov.

Eva-Lena säger att sv2-lärarna utgår från elevernas behov:

Vi utgår från det som de behöver. Många har behov av att prata om t.ex. kulturskillnader. De får skriva uppsatser om saker de själva känner till. (Eva-Lena, 12 p)

Maj säger att hon ger mer tid till de elever som istället för att läsa sv2 läser modersmålssvenska. Men annars påpekar hon att dessa elever är där på lika villkor som de övriga eleverna.

Enligt Eva-Lena och Siv-Britt organiseras undervisningen i ämnet med utgångspunkt från lokal och antal elever. Idealet är homogena grupper, vilket är svårt att uppnå i praktiken. Antalet elever varierar från en upp till fem stycken.

Lärarna har alltså både besvarat hur organisationen av undervisningen ser ut samt själva skolans organisation av ämnet. Uppfattningarna hos de olika lärarna skiljer sig inte väsentligt åt utan de anpassar undervisningen efter elevernas behov.

4.1.3 Urval

Lärarna väljer inte själva ut vilka elever som ska läsa sv2 utan det görs gemensamt på skolan. Enligt lärarna på skolan sker oftast urvalet genom ett språkligt test, en så kallad performansanalys. Sv2-lärarna i förberedelseklassen påpekar att de därför lär sig performansanalys. Vissa elever kommer även naturligt till sv2 som en övergång från förberedelseklassen. Andra läser sv2 för att deras gamla skola har rekommenderat det. Anna-Lisa säger att eleverna lämnar förberedelseklassen och läser sv2 när de deltar i minst hälften av undervisningen i den ordinarie klassen:

Alla som lämnar förberedelseklassen läser sv2 när de har mer än 50 % i andra ämnen. Vi har inget riktigt bra test. Svantestet⁴ är föråldrat och vi håller på att lära oss performansanalys. De överlämnande lärarna säger om eleverna behöver sv2 eller inte. (Anna-Lisa, 50 p)

Siv-Britt säger att om det hade funnits fler resurser hade fler elever som hade behövt läsa sv2 också kunnat göra det. Maj säger att elever som läser sv2 förs över till klassen för modersmålssvenska. Fungerar inte överföringen får eleven eventuellt gå tillbaka till sv2-klassen.

Samtliga lärare säger att performansanalys är ett verktyg som används i urvalet av vilka elever som ska läsa sv2. Ingen av lärarna har dock svarat på om dem tycker att

---

⁴ Huvudsyftet med Svantestet är att se vilka kunskaper och färdigheter den tvåspråkiga eleven har i det svenska språket. Efter genomfört Svantest ser läraren inom vilka avseenden eleven behöver extra stöd. Läraren ser även vilken slags undervisning eleven behöver för att kunna utveckla och förbättra sina kunskaper i det svenska språket.

urvalsprincipen fungerar bra eller inte. Jag tänkte inte på att förtydliga frågan för dem under intervjuerna och därmed uteblev den.

4.1.4 Likvärdighet mellan svenska och Sv2

Fem av sex lärare tycker att de två svenskämnen är likvärdiga eftersom behovet av de båda ämnena är lika starkt. De har samma mål men vägarna dit är olika. De menar också att betygen självklart ska värderas likvärdigt. Siv-Britt påpekar att behovet av ämnet sv2 är starkt:

Man hinner aldrig inom sv2 ikapp vanlig svenska. Det finns ett väldigt starkt behov av att ha sv2 på så sätt är det likvärdigt. Ibland släpper vi över elever till vanlig svenska dock med några timmar sv2. (Siv-Britt, 20 p)

Eva-Lena tycker dock inte att ämnena är likvärdiga p.g.a. att sv2 är mer inriktat på grammatik och kulturskillnader. Vad gäller uppfattningen av ämnenas likvärdighet syns alltså ingen tydlig skillnad mellan sv2-lärare och svensklärare. Den sv2-lärare som har lägst poäng i sv2 tycker dock inte att ämnena är likvärdiga.

4.1.5 Sv2 - fördelar och nackdelar

Sv2-lärarna tycker att en av fördelarna med ämnet sv2 är att eleverna får arbeta i sin egen takt. De påpekar även att det sker ett nära möte mellan elev och lärare och mellan elever, vilket är bra för undervisningen.

Fem av sex lärare tycker att en av nackdelarna är att informanternas schemalagda undervisning i sv2 varierar, vilket leder till små grupper. Eleverna saknar då den dynamik som finns i större grupper och diskussionerna kan lätt bli torftiga. Det är även viktigt med behöriga lärare i ämnet. Endast hälften av sv2-lärarna i undersökningen är fullt behöriga. Anna-Lisa tycker att en av nackdelarna är att ämnet inte har hög status:

Nackdelen är att ämnet inte har bra status. T.ex. vid samarbete över stadiegränser, högstadium och gymnasium, glöms vi bort. Folk är inte medvetna av vikten i det. (Anna-Lisa, 50 p)

Hanna kunde inte svara på frågan om vilka fördelar respektive nackdelar ämnet sv2 har. Sv2-lärarna gav alltså en mer utförlig beskrivning av sv2-ämnets fördelar och nackdelar. Maj kunde inte alls besvara frågan. Varför framgick aldrig under intervjuens gång.

4.1.6 Exkludering

Tre av de fyra sv2-lärarna tror inte att ämnet sv2 leder till en exkludering för eleverna. Däremot ger det eleverna en trygghet eftersom man hjälper till att lotsa in dem i det svenska samhället och man lär dem den svenska koden. Man integrerar eleverna istället för att exkludera dem. Siv-Britt tror att ämnet sv2 ger eleverna en trygghet:

Nej, tvärtom skulle det ge en trygghet för dem. Jag tror att det är andra dolda mekanismer som gör att det blir det. Andra elever går till specialundervisning, dessa går till sv2. (Siv-Britt, 20 p)

Hanna, Maj och Eva-Lena tror att sv2-undervisningen i viss mån kan exkludera eleverna beroende på hur många timmar utanför klassen som de har undervisning i sv2. Det har alltså inte med ämnet i sig att göra utan mer att man skiljs från klassen under dessa timmar. Eva-Lena säger att:

Vissa elever känner sig utanför medan andra tycker att det är ett privilegium, speciellt killar i en viss ålder, 8:an-9:an, känner sig utanför. (Eva-Lena, 12 p)

Majoriteten av sv2-lärare tror alltså på en integration istället för en exklusion av elever när man läser sv2 medan svensklärarna och sv2-läraren med minst poäng i sv2 tror det motsatta.

4.1.7 Status på skolan

Fyra av de sex intervjuade lärarna tror inte att ämnet fått en svagare ställning på skolan. Ann-Greta och Anna-Lisa tror att medvetenheten har ökat hos lärarna:

Nej det tycker jag inte. Tvärtom. Jag tycker att man har respekt för det här. Lärarna är väl medvetna om att det behövs för eleverna. Man inser behovet av det. (Anna-Greta, 30 p)

Vi tror att medvetenheten om eleverna bland lärarna har ökat. (Anna-Lisa, 50 p)

Övriga två lärare, Hanna och Eva-Lena, vet inte om ämnet fått en svagare ställning på skolan. En förklaring kan vara att dessa två lärare har arbetat kortast tid på skolan.

4.1.8 Sammanslagning av svenska och sv2

Fyra av de sex lärarna är emot en sammanslagning av de båda svenskämnen p.g.a. att de tror att de elever som är i behov av sv2-undervisning inte skulle få den hjälp de

behöver och därmed prestera sämre. Siv-Britt tror att eleverna kommer att klara sig sämre:

Emot p.g.a. att eleverna kommer att komma i kläm. Det tar mycket tid och energi från lärarna. Tror dem skulle klara sig sämre. Mest sitta av tiden. (Siv-Britt, 20 p)

Anna-Greta tror att ämnet skulle försvinna om de båda svenskämnen gjordes om till ett och samma ämne:

Då tror jag att sv2-ämnet skulle försvinna. För att behålla sin status är det bättre om det är ett eget ämne. (Anna-Greta, 30 p)

Maj ser däremot en sammanslagning som något positivt. Hon menar att eleverna får en hög input och därmed lär sig mer och att det är positivt för de elever som snabbt ackumulerar sig och lär sig snabbt. Vidare påpekar hon dock att en sammanslagning är negativt för de elever som inte har ett stort stöd hemifrån. Det kanske då istället väcker fientliga känslor hos dem för att de inte klarar av det.

Eva-Lena påpekar vikten av att vara i mindre grupper när man lär sig ett nytt språk. Om man ska slå ihop de båda ämnena måste man omorganisera hela svenskundervisningen genom att ha färre elever i varje grupp. Men hon påpekar att hon tror att detta skulle vara svårt att realisera.

4.1.9 Ämnesövergripande arbetssätt

Samtliga lärare påpekar att man försöker arbeta ämnesövergripande. Det sker oftast mellan modersmållärare och sv2-lärare där de träffas en gång i månaden. Oftast träffas man dock spontant utan några inplanerade möten. Maj säger att de samarbetar med sv2-läraren om det handlar om något projekt som eleven ska göra:

Ja, ibland. Men inte att vi rent konkret arbetar med sv2-lärare. I så fall när det är ett projekt de kan ta med sig och arbeta med det på sv2, detta sker oftast på någons initiativ. Men inget samarbete med förberedelseklassen. När man ska placera ut dessa elever i klassen samarbetar vi. (Maj)

De sv2-lärare som undervisar i förberedelseklassen säger att det optimala skulle vara att eleverna från början när de kommer till skolan fick sin undervisning i vissa av skolans ämnen på sitt modersmål. Detta för att eleverna lättare ska kunna tillgodogöra sig den

nya kunskapen. Ingen av lärarna har besvarat frågan ifall ett ökat samarbete mellan olika lärare på skolan skulle påverka elevernas uppfattning om sv2-ämnet, eftersom jag även här missade att förtydliga frågan för dem.

4.1.10 Undervisning

Enligt de undersökta lärarna bedrivs undervisning i ämnet svenska som andraspråk samtidigt som övriga elever läser modersmålssvenska. Det inträffar även när övriga elever har t.ex. samhällsorientering. Anledningen till det är att i det ämnet finns det svåra begrepp som eleverna kan behöva extra hjälp och stöd med. Vissa elever läser även sv2 när de andra eleverna i klassen har B-språk.

4.1.11 Kompetensutveckling

Alla sv2-lärare har tagit del av någon form av kompetensutveckling som t.ex. kurser i hur man testar elevernas språkliga förmåga med hjälp av performansanalys. För sv2-lärarna som undervisar i förberedelseklassen har kompetensutvecklingen till största del behandlat den psykosociala biten, p.g.a. att lärarna möter barn som kommer direkt från krigsdrabbade länder. En svensklärare har deltagit i någon form av kompetensutveckling. Då handlade det om hur man ska integrera sv2-elever i en svensk kultur och även hur man integrerar dem i en klass så att de får fler kontakter med andra elever. Alla svensklärare har erbjudits att delta i performansanalyskurser men endast sv2-lärarna har tackat ja. Siv-Britt säger att det överhuvudtaget arrangeras många olika fortbildningskurser på skolan:

Ja, ganska mycket. Det är generöst med fortbildning här på skolan, olika kulturer, performansanalys m.m. (Siv-Britt, 20 p)

Samtliga sv2-lärare deltar kontinuerligt i kompetensutveckling, medan endast en svensklärare deltagit vid ett enskilt tillfälle.

4.1.12 Lokal kursplan i ämnet Sv2

Lärarna i undersökningen säger att de inte har en lokal kursplan i ämnet sv2 utan att de följer den nationella kursplanen. Det skickas inte hem några kursplaner i ämnet till eleverna. Information går endast ut till föräldrar och elever när det gäller valet om de ska välja sv2 som b-språk eller ej. Det övergripande ansvaret i sv2 har rektor.

4.2 Elever

Nu övergår jag till elevernas intervjuer och kommer därmed att besvara deras frågor. Jag presenterar först informanternas och deras kamraters attityder till sv2. Sedan följer fördelar och nackdelar med sv2, framtid samt språkinläring och utveckling. Därefter presenteras valet av sv2, information, urval samt betyg. Övriga frågor har redan presenterats i materialpresentationen. Där framgick det att informanterna oftast talar sitt modersmål i hemmet, medan de i skolan och på fritiden använder både modersmålet och svenskan. Majoriteten av informanterna anser att de är bäst i sitt modersmål. Flertalet av informanterna anser att de bryter på svenska. Samtliga informanter har en klar föreställning om vad de vill göra i framtiden. Majoriteten av informanternas föräldrar läser Sfi på Komvux. Jag undersöker dock inte sambandet mellan elevernas sociala bakgrund och deras attityder till sv2.

4.2.1 Attityd till sv2

Informanterna är positiva till ämnet. Några förklarade det genom att de i sv2 lär sig stava och även lär sig fler nya ord. Några sa att de får mer hjälp än vad de hade fått om de hade gått i den ordinarie svenskklassen och att de snabbare lär sig det svenska språket. En pojke som har bott i Sverige i 5 år säger att de får mycket hjälp i sv2-klassen:

Det är bra p.g.a. att man lär sig lite mer och vi är inte så många i klassen. Man får då extra hjälp och lär sig snabbare. (sv2-elev)

Det negativa som eleverna har sagt om ämnet är att läraren ibland är lite väl sträng och att de saknar grupparbeten. Att man inte har grupparbeten så ofta beror på det låga elevantalet och att man inte arbetar med samma uppgifter.

Flera av informanterna tog upp att deras föräldrar tycker att det är positivt att de läser sv2 för att de då lär sig bättre svenska. En pojke som har bott i Sverige i 5 år påpekar dock att hans mamma var emot det:

Först tyckte mamma att om jag hamnade i sv2 att jag var sämre men sen pratade läraren med henne om det och då ändrade hon sig. (sv2-elev)

4.2.2 Kamraternas attityd till sv2

Flera av informanterna tog upp att deras kamrater överlag är positiva till sv2. Enligt informanterna tycker kamraterna att sv2 är bra eftersom informanterna lär sig bättre svenska, vilket gör att de kan skriva och kommunicera bättre. Det framgår dock inte i undersökningen om kamraterna själva läser sv2. En flicka som har bott i Sverige i 3 år säger att hennes kamrater tycker det är bra att hon läser sv2:

De tycker det är bra för att jag kan prata med dem. (sv2-elev)

Det är endast en informant som säger att hennes kamrater tycker att sv2 är för lätt i jämförelse med svenska. Men samtidigt tycker de att det är bra att hon läser sv2 för att hon då lär sig nya ord och då lättare kan samarbeta med dem i övriga ämnen.

4.2.3 Sv2 – fördelar och nackdelar

Fördelarna med att läsa sv2 tycker informanterna är att de lär sig snabbt och att deras språk utvecklas. Informanterna tycker även att de får mer hjälp i sv2-klassen än vad de hade fått i klassen för modersmålssvenska. Två av informanterna nämner att det skulle vara svårt att förstå allt som sades på lektionen i modersmålssvenska. En pojke som har bott i Sverige i 3 år säger att man lär sig snabbt i sv2-klassen:

Fördelar med sv2 är att man lär sig snabbare än i svenskklassen p.g.a. att när läraren pratar där förstår man inte. (sv2-elev)

En flicka⁵ säger att hon inte skulle förstå vad som sades på svensklektionen:

Om jag hade bara svenska i klassen. Jag skulle inte fatta någonting och inte få den hjälpen jag behöver. (sv2-elev)

En av eleverna som parallellt med sv2 läser modersmålssvenska nämner att det är kul att vara med ”svenskklassen”. Han påpekar även att han lär sig mer i den klassen på grund av att man har grupparbeten.

Alla informanter är på det klara med att om man bor i Sverige och vill ha en framtid här måste man kunna svenska bra. Genom att läsa sv2 blir de bättre på svenska och de

---

⁵ Det finns ingen uppgift på hur länge hon har bott i Sverige.

menar att det är en förutsättning om man ska lyckas ute i arbetslivet. Ingen av informanterna har uppgett några nackdelar med att läsa sv2.

4.2.4 Språkinläring och språkutveckling

Samtliga informanter tycker att deras språkinläring och språkutveckling har blivit bättre. De tycker att språket har blivit bättre både uttalsmässigt och att de även har utvidgat sitt ordförråd. En flicka som är född i Sverige men som har bott utomlands i 8 år säger att hon lär sig mycket genom att titta på tv och att samtala på svenska med kompisar:

Tittar mycket på svenska program. Pratar hemma med min syster på svenska och med kompisar. Mitt språk blir bättre p.g.a. ett utvidgat ordförråd t.ex. titta på TV och frågar efter ord jag inte förstår och på så sätt lär jag mig dem. (sv2-elev)

En informant påpekar att det ibland kan vara svårt att lära sig och att det då är viktigt att ha en lärare som tvingar en, vilket gör att han kämpar mer för att lära sig nya saker. Det i sin tur leder till att språket utvecklas.

4.2.5 Valet av sv2

Hälften av eleverna uppger att det är skolan som helhet som har bestämt att de ska läsa sv2. Övriga säger att de själva har bestämt det, oftast i samråd med föräldrarna. En informant har valt att läsa sv2 som b-språk och att läsa modersmålssvenska på övrig svensk tid. En flicka berättar att de på skolan inte tyckte att hon behövde läsa sv2 men att hon själv valde att göra det:

Jag själv. De sa att jag inte behövde det men jag ville själv. (sv2-elev)

4.2.6 Information

Nio av de tolv informanterna uppger att varken de själva eller föräldrarna har fått någon information om kursplanen i ämnet svenska som andraspråk. De resterande tre säger att de har fått information men inte deras föräldrar. En pojke som har bott i Sverige i 5 år utvecklar det och nämner att de har diskuterat målen på skolan:

Inte mina föräldrar. Vi har pratat om målen. (sv2-elev)

4.2.7 Urval

Många elever visste inte hur urvalet till sv2 görs, men de gav en bild av att det var de svaga eleverna som fick läsa sv2. En flicka som har bott i Sverige i 6 år säger:

Kanske att eleven har det svårt i den vanliga klassen. (sv2-elev)

Tre nämner att det är lärarna på skolan som bestämmer om dem ska läsa sv2 och en säger skolan som helhet. En pojke som har bott i Sverige i 2 år tror att man gör ett test:

Vet inte riktigt hur man väljer ut. Jag tror att man gör test. Min gamla skola har nog sagt att jag ska läsa sv2. (sv2-elev)

En flicka säger att lärarna märker om eleven har svårigheter med det svenska språket och rekommenderar då en övergång till sv2-klassen:

Först går man in i klassen. Sen har man svenska med alla. Läraren märker om en person har svårt med språket och rekommenderar sv2. Det fungerar bra. (sv2-elev)

4.2.8 Betyg

Eftersom betyg inte ges förrän i år 8 har fem av informanterna inte fått betyg ännu Tre av de sju informanterna som fått betyg, riskerar IG i ämnet engelska. Resterande fyra har minst G i betyg. En pojke som har bott i Sverige i 3 år uppger att han har minst godkänt i alla ämnen:

Jag saknar inte betyg i något ämne. (sv2-elev)

4.3 Sammanfattning

Det här avsnittet innehåller sammanfattningar av mina resultat. Först presenterar jag en sammanfattning av lärarna. Därefter följer en sammanfattning av eleverna. Efter det görs en jämförelse av de båda grupperna.

Endast fyra av de sex lärarna kan innehållet i styrdokumentet. De två lärare som har högst poäng i sv2 kan inte formuleringarna. De förklarar det med att de undervisar i förberedelseklassen. Enligt lärarna får berörda elever och föräldrar oftast inte ta del av den informationen som finns i kursplanen.

Fem av sex lärare arbetar efter den enskilda individens behov. Undervisningen i sv2 upplevs som positiv för hälften av lärarna. Det är utvecklande för eleven att läsa sv2, men enligt svensklärarna och Eva-Lena (12 p) bör undervisningen i ämnet inte isoleras för mycket från ordinarie klass. De tror då att det leder till en exkludering av eleverna.

Urvalet över vilka som ska läsa sv2 sker oftast genom ett språktest. Resurserna är dock inte tillräckliga, och elevernas behov av att läsa sv2 är stort. Problemen är att ämnet har låg status och att endast hälften av sv2-lärarna är behöriga. Vad gäller deltagande i fortbildningskurser visar svensklärarna ett svagt intresse.

Fyra av sex lärare tror att en eventuell sammanslagning av de båda svenskämnen inverkar negativt på de elever som är i störst behov av sv2. Vidare anser de att ämnet sv2 bör jämföras med ämnet svenska. De har samma mål men olika undervisningsformer. Vad gäller samarbete mellan lärarna sker det för det mesta spontant.

Eleverna är positivt inställda till ämnet sv2 eftersom de lär sig behärska det svenska språket. Samtliga elever tycker att deras språkinläring och språkutveckling har blivit bättre. De påpekade dock att de saknar det utbyte man får genom grupparbeten. Enligt informanterna är även deras föräldrar och kamrater positivt inställda till ämnet sv2. Vad gäller urval uppger hälften av eleverna att skolan som helhet bestämmer vilka som ska läsa sv2. Några säger att de själva har valt det. I fråga om information om kursplanen i sv2 till eleverna är det endast tre stycken som har tagit del av den. Informanterna meddelar även att deras föräldrar inte har fått någon information om kursplanen.

Både elever och lärare uppger alltså att informationen i ämnet sv2 är bristfällig. Däremot tycker de båda grupperna att det är utvecklande att läsa sv2. Några lärare tror dock att det leder till en exkludering av eleverna. Vad gäller urvalsmetod nämner alla lärare performansanalys som ett verktyg. Det är dock endast en sv2-elev som uppger test som en urvalsmetod i sitt svar.

5 Diskussion

Mitt syfte var att undersöka attityder till sv2 bland sv2-elever och lärare i svenska och sv2 i år 7-9 i en svensk grundskola. Jag undersökte även om det fanns någon skillnad i attityder hos de olika lärarna beroende på ämneskompetens. Det framgår av svaren att

eleverna är positivt inställda till ämnet, eftersom de lär sig behärska det svenska språket. Däremot påpekade en del elever att de saknar grupparbete som arbetsmetod i sv2-undervisningen. Samtliga lärare inser vikten av sv2, men de båda svensklärarna och sv2-läraren med minst poäng i ämnet sv2 tycker att det är negativt att eleverna ofta skiljs från sina klasskamrater när de ska läsa sv2.

Flertalet av de problem som finns inom ämnet sv2 och som har uppmärksammats i tidigare forskning (se kapitel 1 och 2) existerar även på skolan i undersökningen. Det brister i lärarsamarbete, vilket enligt Viberg (1996 s. 111 och 134) är ett problem eftersom de olika ämnena på skolan ställer olika språkliga krav. Därför behövs ett regelbundet samarbete mellan de olika ämneslärarna. Skolan i min undersökning har inte utvecklat en lokal kursplan i ämnet och informationen om sv2 till föräldrar och elever är bristfällig. Det brister även i lärarnas kompetens. För att vara behörig sv2-lärare i år 7-9 krävs minst 40 poäng i ämnet. Endast hälften av sv2-lärarna i undersökningen har den behörighet som krävs, vilket enligt *Kartläggning av svenska som andraspråk* (2004 s. 24-25) även är fallet ute på landets skolor. Vad gäller urval av vilka elever som ska läsa sv2, nämner alla lärare att det oftast sker genom ett språktest. Enligt (a.a. s. 20 ff.) använder de lärare, som har hög kompetens i ämnet sv2, sig i större utsträckning av ett språktest för att bedöma om eleven ska läsa sv2 eller inte. I min undersökning använder sig samtliga lärare av ett språktest oberoende av kompetens i ämnet sv2.

Fyra av de sex intervjuade lärarna är emot en sammanslagning av de båda svenskämnen. Däremot tycker två lärare att eleverna exkluderas när de går ifrån sin vanliga klass för att ha sv2-undervisning, vilket kan tolkas som att lösningen på problemet är ett gemensamt svenskämne där alla elever har undervisning tillsammans. En svensklärare ser en sammanslagning som något genomförbart för de elever som har lätt för att lära. I detta fall skulle sv2 i enlighet med SOU (1997 s. 139) bli just en andraklasssvenska. Det skulle vara riktat till de elever som inte skulle klara av arbetstakten i modersmålsklassen.

På skolan uppfattar flertalet av sv2-lärarna att ämnet har låg status. Faktorer som påverkar statusen kan vara just alla de brister som ämnet idag besitter. Undersökningen borde dock ha gjorts med alla elever och lärare på skolan så att en klarare bild över

ämnets verkliga status på skolan hade kunnat påvisas. Det är dock viktigt att poängtera att de elever som läser och de lärare som bedriver undervisningen i sv2 inte nedvärderar ämnet i sig, utan de bedyrar istället vikten av sv2.

6 Slutsatser

Under föreliggande undersökning har jag kommit fram till att eleverna är positivt inställda till ämnet sv2, vilket enligt eleverna även är fallet med deras föräldrar och kamrater. Eleverna i undersökningen upplever inte sv2 som segregering. Däremot tror några av lärarna att eleverna upplever det som segregering eftersom de skiljs från sina övriga klasskamrater under ett antal timmar i veckan.

Baserat på elevernas egna utsagor så framgår det inte i undersökningen att eleverna skulle ha sämre framtidsutsikter p.g.a. att de har läst sv2. De påpekar istället att sv2 har förbättrat deras språkliga förmåga och så även deras chanser att klara en högre utbildning.

Ämnet sv2 har en del problem att övervinna på skolan. Självklart påverkas ämnets status av de problem som finns runt ämnet, såsom avsaknaden av en lokal kursplan och obehöriga lärare. Eleverna har inte själva reflekterat över problemen på samma sätt som lärarna i undersökningen har gjort. De elever som läser sv2 är positivt inställda till ämnet eftersom de lär sig behärska språket. Det enda problem de har uppgett med ämnet är att de saknar grupparbeten som arbetssätt.

Alla lärare bör ha kunskaper om hur andraspråksinlärning går till eftersom de en dag kommer att möta dessa elever i sina egna klassrum. Att ta bort sv2-undervisningen och endast inkludera det i modersmålssvenskan tror jag inte är rätt väg att gå. Låt eleverna få en chans att utveckla sitt andraspråk i sitt eget tempo i ett klassrum där de får undervisning på den nivå de befinner sig.

7 Förslag till vidare studier

Det skulle vara intressant att intervjua andra elever på skolan för att få fram om det finns elever som är i behov av att läsa sv2 men som faktiskt har valt bort det av olika skäl. Det är även av intresse att se vad de elever, som har svenska som modersmål, har

för uppfattning om ämnet sv2. Det skulle också vara intressant att undersöka övriga ämneslärares inställning till ämnet.

Litteratur

- Abrahamsson, Tua & Bergman, Pirkko (red.), 2005: *Tankarna springer före... Att bedöma ett andraspråk i utveckling*. Stockholm: HLS Förlag.
- Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger, 2004: Förhastade slutsatser om flerspråkiga elevers svenskundervisning. *Lisetten* 2004:2. S. 1-5.
- Kartläggning av svenska som andraspråk, 2004. Myndigheten för skolutveckling. Hämtad 23 september 2004 från <http://www.skolutveckling.se/publikationer/publ/main?uri=scam%3A%2F%2Fpubl%2F360&cmd=download>
- Nygren Junkin, Lilian, 2004: Kartläggning av svenska som andraspråk. *Lisetten* 2004:2. S. 10-12.
- Sjögren, Annick. et al. (red.), 1996:7: *En "bra" svenska? Om språk kultur och makt*. Stockholm: Mångkulturellt centrum.
- SOU, 1997: *Skolfrågor – Om skola i en ny tid*. Slutbetänkande av skolkommittén. Stockholm.
- Tingbjörn, Gunnar, 1997: "Svenska som andraspråk – inget sekundaämne". I: Håkansson, G m.fl. (red.) *Svenskans beskrivning 22/1996*. Lund: Lund University Press.
- Viberg, Åke, 1996: Svenska som andraspråk i skolan. I: Hyltenstam, K, (red.) *Tvåspråkighet med förhinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige*. S. 110-147. Lund: Studentlitteratur.
- Åhl, Hans, (red.) 2000: *Svenskan i tiden -verklighet och visioner*. Göteborg: HLS Förlag.

Bilagor

Bilaga 1

Frågor till lärare inom ämnena svenska och svenska som andraspråk

1. Hur ser du på formuleringarna i styrdokumentet?
2. Hur organiserar du undervisningen?
3. Vilka principer använder du för att göra ett urval av elever som skall läsa svenska som andraspråk? Fungerar de bra tycker du?
4. Hur ser du på ämnens likvärdighet, alltså likvärdigheten mellan svenska och SSA?
5. Vilka fördelar respektive nackdelar finns det med ämnet SSA?
6. Hur tolkar du kursplanen i SSA?
7. Tror du att ämnet SSA leder till en exkludering för eleverna, ett utanförskap?
8. Har ämnet SSA fått en svagare ställning på skolan? Utveckla ditt svar.
9. Är du för eller emot en sammanslagning av svenskämnet? Varför/ varför inte?
10. Tror du att ämnesintegrering och ett utvecklat samarbete mellan andraspråklärare, modersmåslärare och övriga ämneslärare skulle påverka elevernas uppfattning om ämnet? Arbetar ni ämnesintegrerat?
11. När sker undervisningen inom ämnet SSA?
12. Har du deltagit i någon kompetensutveckling inom ämnet SSA? Vilket innehåll har den eller de haft?
13. Vem har det övergripande ansvaret för ämnet SSA?
14. Hur många poäng har du i SSA?
15. Har ni gemensamt på skolan utvecklat en lokal kursplan i ämnet SSA?

Bilaga 2

Frågor till elever

Kön: Ålder:

Modersmål: Ålder vid ankomst till Sverige:

1. Vad tycker du om ämnet sv2? Är det bra eller dåligt?
2. Vad tycker dina kamrater om ämnet sv2?
3. Vilka fördelar och nackdelar tror du att du har i och med att du läser sv2?
4. Hur ser du på din egen språkinläring och språkutveckling?
5. Vem har bestämt att du ska läsa sv2?
6. Har du och/ eller dina föräldrar fått information om kursplanen för ämnet sv2?
7. Hur sker urvalet över vilka elever som ska läsa sv2? Tycker du att den urvalsprocessen är bra eller dålig?
8. På vilket sätt tror du att det i din framtid kommer att påverka dig om du läser/inte läser sv2? Fördelar och nackdelar.
9. Vilket språk talar du i hemmet och på fritiden?
10. Vilket språk använder du i skolan?
11. Vilket språk anser du vara ditt bästa språk och varför?
12. Vad har du för betyg i sv2 och övriga ämnen? Saknar du betyg i något ämne?
13. Vad har du för framtidsdröm? Vad vill du göra?
14. Tycker du att du bryter på svenska? Vilka fördelar respektive nackdelar ser du med det?
15. Vilken utbildning och sysselsättning hade dina föräldrar i ert gamla hemland?
16. Vilken sysselsättning har dina föräldrar för tillfället?
17. Vilken inställning har dina föräldrar till ämnet sv2? Tycker de att det är bra att du läser det?
18. Beskriv ditt bostadsområde.